

AVUSTRALYA'DA DENİZYOLU İLE CANLI HAYVAN TAŞIMACILIĞI VE MEVZUAT DÜZENLEMELERİ

Aydın SARI*

Özet

Canlı hayvan taşımacılığı belli kuralları içermektedir. Havayolu ile canlı hayvan taşımacılığını IATA düzenlemektedir. Denizyolu ile hayvan nakliyesinde de uluslararası kurallar uygulanmaya çalışılmaktadır. Bu nedenle Avustralya'da uygulanan kuralları inceledik, çünkü Avustralya canlı hayvan üretimi yüksek olan ve ihracat yapan ülkelerin başında gelmektedir. Ayrıca kurallar incelendiğinde Avustralya'da canlı hayvan taşımacılığına çok fazla önem verildiği görülmektedir. Araştırmanın amacı canlı hayvan taşımacılığında yurtdışında uygulanan kuralları tanıtmak ve yurtiçinde uygulanabilirliğini tartışmaktır. Taşıma ile ilgili kurallar oluşturulurken dikkate alınan ilk konu hayvanların konforu ve sağlığıdır. Bu açıdan da Avustralya'daki kuralların canlı hayvan taşınması konusunda temel alınması doğru olmaktadır. Çalışmada verilen kurallar, ihracat-ithalat yapılan canlı hayvan özellikle çiftlik hayvanlarını kapsamakla beraber yurtiçinde de hayvan taşımacılığına uygulanabilir. Kuralların oluşturulması ve uygulanması maliyetlere de etki etmektedir çünkü taşıma esnasında hayvan zayıfatının fazla olması maliyetleri en fazla etkileyen faktörlerden biridir.

Anahtar Kelimeler: *Canlı Hayvan Taşımacılığı, Nakliye, İhracat/İthalat, Çiftlik Hayvanları Taşımacılığı, Denizyolu, Karayolu, Karayolu Taşımacılığı.*

Jel Sınıflaması: *F13, F14, F18, K32, L91, L92*

THE TRANSPORTATION OF LIVE ANIMALS IN AUSTRALIA BY SEA AND REGULATIONS

Abstract

The transportation of live animals contains a certain rules. IATA has arranged live animal transportation rules in the airways. It has tried to fulfil the international rules for the transportation of live animals in the maritime. Therefore we investigated live animal rules in maritime in Australia, because the production of livestock and export of livestock in Australia is very high. In addition, in Australia great importance is given to the transportation of livestock. The health and comfort of the animal is important during transport. The aim of the article is to present the rules of live animals in transport in abroad and to investigate the applicability in the domestic transportation. In this respect it is worth taking note of Australian livestock transportation rules. In this article mostly the livestock transportation rules are clarified and we can apply it to the transportation of all the live animals. In the course of live animal transportation injury to the animal may occur, which would affect the cost of export of animals.

Key Words: *Live Animal Transportation, Freight, Export/Import, Rules of Livestock Transport, Maritime, Road, Truck.*

Jel Classification: *F13, F14, F18, K32, L91, L92*

*Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi, İ.İ.B.F., İktisat bölümü, Kınıklı Kampüsü, Denizli
e-posta: asari@pau.edu.tr

1. GİRİŞ

Canlı hayvan taşımacılığı dünyanın her tarafında belli kurallar çerçevesinde uygulanmaktadır. Bazı ülkeler canlı hayvan üretiminde daha verimli üretim yapabilmektedir. Bu anlamda canlı hayvan ihracatı ve ithalatı artış göstermektedir ve gelecek yıllarda da canlı hayvan ithalat ve ihracatının giderek artacağı beklenmektedir. Bunun yanında denizyolu ile canlı hayvan taşımacılığı kurallarının havayolu taşımacılığında olduğu gibi yaygın olmadığı görülmektedir. Canlı hayvan taşımacılığı kuralları sadece dış ticaret anlamında önem taşımamaktadır. Aynı zamanda yurtiçi taşımacılıkta da kurallara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle denizyollarında canlı hayvan taşıma kurallarının uygulanması yurtiçinde de karayolu ve demiryolu canlı hayvan taşıma kurallarının oluşmasına ve uygulanmasına yardımcı olacaktır. Dış ticaret açısından da ithalat yapacak ülkeler, uyguladığımız hayvan taşıma kurallarına dikkat edeceklerdir.

Avustralya, denizyolu ile canlı hayvan taşımacılığında dikkate alınması gereken kurallar oluşturmuş ve taşıma işlemini bu kurallar çerçevesinde yapmaktadır. Yurtiçi canlı hayvan taşımacılığında ister karayolu olsun, ister demiryolu olsun kabul edilebilir kuralları bulunmaktadır. Öncelikle Avustralya'daki hayvan taşımacılığı kuralları, hayvan sağlığını ve konforunu düşünmektedir. Avustralya bu konuda örnek teşkil edecek bir ülkedir. Taşıma esnasında Hayvan zayıatının önlenmesi taşıma anlamında tercih edilmeniz ve kabul görmeniz anlamına gelmektedir. Hayvanların sağlıklı bir şekilde varış limanına ulaşması üretici maliyetlerini düşürmekte ve kar oranlarını artırmaktadır. Çalışmada sadece denizyolları dikkate alınmıştır.

Denizyolu ile canlı hayvan taşımacılığı kuralları uzun süreli deneyimlerden sonra ortaya çıkan kurallardır, bu kurallar her geçen gün daha çok gelişmektedir ve konuya her ülkenin geliştirici katkısı olmalıdır. Taşıma sektörü açısından bakıldığında başlangıçta kuralların maliyetli olduğu görülmektedir. Çünkü ekipmanların yenilenmesi ilave işgücü gibi maliyetleri oluşturabilmektedir. Fakat sonraki yıllarda bu kuralların getiri miktarı çok daha fazla olacaktır.

Çalışmanın ilk bölümünde genel olarak Avustralya'da uygulanan kurallar ve daha sonraki bölümünde ekipman kuralları verilmektedir.

2. HAYVAN SAĞLIĞI AÇISINDAN BAZI DÜZENLEMELER

Denizyolu ile hayvan nakliyesi uzun sürede olmaktadır, bu nedenle hayvan sağlığı önem kazanmaktadır. Hayvanların etkin ve düşük taşıma riski olacak şekilde taşınması ilke olarak benimsenmiştir. Hayvanların sağlıklı kalabilmesi için aşağıdaki düzenlemeler 1999 yılında Animal Welfare Act'te verilmektedir. Buna göre;

- Uygun ve yeterli miktarda yem ve su sağlanmalıdır.
- Uygun yatacak yer düzenlenmelidir.
- Yeterli miktarda rutin hareketlerini yapacağı yerler bulunmalıdır.
- Gereksiz yaralanmalara ve stresi azaltabilmek için fiziksel elleçlemeden kaçınılmalıdır
- Önemli hastalıklardan koruma, hızlı teşhis imkanı olmalıdır.

Bakanlık hayvan ihracatı için Hayvan ihracat belgesi (Animal Welfare Export Certificates, AWECs) istemektedir. Animal Welfare Act 1999 yılında yayınlanmıştır. Belgede bulunan bilgiler aşağıdaki bilgileri içermelidir.

- a. Hayvan ihracatı başvurusu
- b. Başvuru belgesinin kapasitesi
- c. Hayvan sayısı ve türü
- d. Hayvan yaşı ve fiziksel durumu
- e. Önerilen taşıma modu ve özellikleri
- f. Seyahatin uzunluğu ve koşulları
- g. Hayvanların strese ve hastalıklara duyarlılığı
- h. Diğer ülkelerin hayvanlara yönelik istedikleri
- i. İlişkili uluslararası Standartlar
- j. Hayvanların ülkeyi terk ediş tarihi
- k. Otoritenin istediği diğer belgeler (Ministry for Primary Industries, 2013:6)

3. YÜKLEME BİLDİRGESİ

Gemi kontrol için 48 saat öncesinden hazır olmalıdır daha sonra hayvanlar yüklenmemeye başlanmalıdır.

Bildirimde bulunacak bilgiler şunlardır;

- Geminin İsmi
- Geminin incelemeye hazır olacağı gün
- Geminin incelemesinin yapılacağı limanın ismi
- Taşınacak hayvanların sığırların tanımı sayıları, cinsleri, ağırlığı
- Gideceği yerin adı, tahmin edilen seyahat süresi, ara liman isimleri ve taze su yiyecek temini ve varış limanı

4. YÜKLEME PLANI

Yükleme planı hayvanları gemi üzerindeki konumları ve yükleme detaylarını içermektedir. Yükleme planı aşağıdaki bilgileri dikkate alınmalıdır;

- Geminin yolculuk boyunca ki durumunu
- Hayvanların güverteadaki konumları ve yolculuk boyunca yönetimlerini
- Gemiye yemlerin ve hayvan ihtiyaçlarının yüklenme detayları, hayvanların iyi ve kaliteli besleme yapılacağına gösterilmesi

5. İHRACAT ÖNCESİ SÜREÇ

Yükleme ve boşaltma faaliyetleri esnasında gerekli işlemler aşağıdaki gibi olmalıdır. Yükleme ve boşaltma hayvan sağlığını tehlikeye atmayacak şekilde yürütülmeli ve yönetilmelidir. Bunun için;

- Yeteri kadar korkuluk ve teçhizat olmalıdır, hayvanların kaçma veya yükleme zorlukları korkuluklar sayesinde engellenmelidir.
- Hayvanlar için uygun yürüme yolları ve kaymayı önleyici yüzeyleri olmalıdır.
- Yükleme hayvanlar için yakın mesafede olmalı ve uygun noktalar geniş toplanma alanları bulunmalıdır.
- Hayvan çıkıntılarına uygun olmalıdır.

Hayvanlara zor veya güç uygulanmamalı ve yükleme ve boşaltma zorlanmadan hayvanı strese sokmadan yapılmalıdır. Eğer elektro şok kullanılırsa bir defadan fazla kullanılmamalıdır. Elektro şok kafaya ve genital bölgeye hiçbir zaman uygulanmamalıdır. (Global G.A.P, 2015:12)

Çit, korkuluk gibi yardımcı malzemeler hayvanları kötü duruma sokmadan minimum miktarda kullanılmalıdır.

Hayvanın yatacağı ve dinleneceği uygun ve yeterli boşluklar sağlanmalıdır. Yeteri miktarda içeceği su ve yalıkları bulunmalıdır. Taşınabilir yalıklar ve uygun miktarda sulama ile hayvanların su ihtiyaçları karşılanmalıdır.

İhracatçı, hayvanların yem ve ot ihtiyacını gösterecek planları oluşturmalı, hayvanların ihracat öncesi ve sonrası beslenmelerini hayvan sağlığını bozmayacak şekilde sağlamalıdır. Yemler ve otlar belirtilen kurallara uygun besleyici özellikte olmalıdır. Her bir hayvanın yeterli miktarda yem ve ot tüketmesi sağlanmalıdır. Otomatik beslenme yapmak için kurulan mekanizmalar en azından 24 saatte bir izlenmeli ve kontrol edilmelidir. Hayvanların beslenmesi öyle sağlanmalı ki, hayvanların yaralanmasına ve sağlık problemi yaşamasına imkan verilmemelidir.

İhracat öncesi beslenme yönetimi hayvanın gemiye ve taşınma koşullarına alışması ve adaptasyonu açısından son derece önemlidir.

İhracat öncesi hayvanların sıkışık ve yoğunluklu bir şekilde tutulması uygun değildir. Bu nedenle hayvanın yatacağı ve gezineceği geniş alan sağlayan birikme noktaları oluşturulmalıdır. Alan hayvan boğuşması durumunda, saldırgan hayvandan uzaklaşabileceği şekilde olmalı ve ayrıca beslenme ve sulama kolaylığı bulunmalıdır.

Hamile hayvanların ihracatı hamileliğin ilk aylarında yapılmalıdır. Altı aydan daha uzun süre hamile olan düvelerin ihracatı için izin alınmalıdır.

Boynuz yarası almış hayvanlar ihraç edilmemelidir. Boynuz yarası uzunluğu 7.5 cm'yi geçmemelidir. Boynuzu kanayan hayvan taşınmamalıdır.

Hayvanların yükleme limanına gelmeden önce çiftlikte, yükleme noktalarında son kontrolleri yapılmalı ihracat kriterlerine ve talimatlara uygun olmayan veya sağlık belgeleri olmayan hayvanlar ihracata gönderilmemelidir. (Ministry for Primary Industries, 2013:10)

6. GEMİNİN DURUMU VE GÜVERTE FAALİYETLERİ

Geminin hayvan taşımacılığına elverişliliği ve hayvanların güverteadaki yerleşim ve yaşam faaliyetleri hayvan sağlığına uygun olmalıdır. Bu nedenle geminin yeterliliğini belirlemek

için bir önceki hayvan taşıma seferi de dahil olmak üzere geminin incelemesi yapılır. Bunun yanında aşağıda belirtilen gemi belgelerine sahip olmalıdır;

-hayvan taşımacılığına uygun geçerli gemi belgeleri klass sertifikaları ve survey incelemeleri olmalıdır.

-geçerli kargo gemisi emniyet belgeleri ve surveyin güncel onaylarına sahip olmalıdır.

-geçerli Avustralya canlı hayvan taşıma belgesi (ACCL) Avustralya deniz emniyeti otoritesi tarafından verilen belgeler bulunmalıdır.

Gemi inşası ve güverte yapısı hayvan sağlığını ve güvenliğini öncelikte tutmalı ve bunları dikkate almalıdır. Bir önceki sefer kayıtları, özellikle hastalık vb. kayıtlar otorite tarafından dikkate alınmalıdır. Geminin yapısı hayvanın beslenmesine, sulanmasına, havalandırılmasına ve dinlenmesine olanak sağlayacak şekilde olmalıdır.

Sığırlar gemiye yüklenmeden önce gemi Surveyörler tarafından incelenir, yükleme uygunluğuna geminin standartlarına bakılmalıdır. Daha sonra Surveyor gemiye canlı hayvan taşıma izni vermesi gerekir. Armatör veya acentesi, yükleme işleminin tamamlanmasına en az 6 saat kala surveyoru bilgilendirmelidir. Yüklemeden sonra Surveyor nihai incelemesini yapar ve gemi uygun ise Surveyor uygunluğunu bildirerek, gemi yolculuğa hazır hale gelmelidir.

7. HAVALANDIRMA

Hayvanların sağlığı canlılığı çok önemlidir, bu açıdan hayvanların temiz hava ihtiyaçları hayvanların bulunduğu yerlerde fanlarla sürekli sağlanmalıdır, hatta yükleme ve boşaltma esnasında bile temiz hava ihtiyacı karşılanmalıdır. Amonyak kokusunun 25 ppm geçmemesi gerekir, 10-15ppm kabul edilebilir ölçülerdir (Ministry for Primary Industries, 2013:15).

8. DRENAJ

Hayvanların bulunduğu, yattığı, zaman geçirdiği yerlerin atık su ve pisliklerinin hızlı ve temiz bir şekilde tahliye edilmesi son derece önemlidir. Geminin iyi bir drenaj sisteminin olması ve bu sistemle donatılması gerekir.

9. HAYVANLARIN ÇİTLERİ VE DİZAYNLARI

Hayvanların etrafını çevreleyen korkuluklar ve çitler, hayvanı yaralama, kesme veya hayvanların birbirleri ile boğuşmaları esnasında korkulukların yıkılması nedeniyle, tehlike yaratması gibi oluşabilecek durumlar dikkate alınarak dizayn edilmelidir. Ağıllar arası geçiş yollarındaki kılavuz korkuluklar ve diğerleri dikkatle yapılmalı ve organize edilmelidir.

10. KONTEYNER DİZAYNI VE GÜVERTEDEKİ KONUMU

Hayvan taşımak için değiştirilmiş konteynerler, zaman zaman az sayıda hayvan taşımak için kargo gemilerinde kullanılmaktadır.

-Surveyor izin vermedikçe hayvanlar konteyner ile taşınmaz.

-Hayvanın gemi makinelerinden, egzozundan ve diğer tehlike yaratacak ortamlardan uzak bir yerde konumlanması gerekir.

-Hayvanı gözlemek, beslemek, sulamak imkanı olan yere konteyner yerleştirilmelidir.

-Yeterli ışık ve havalandırma olmalıdır.

Bunlara ilave olarak konteynerde aşağıdaki kriterleri karşılamalıdır;

-Kaygan bir zemini olmamalıdır

-Dış kapılar kazara açılmamalı sağlam olmalıdır

-Atıkların depolanma imkanının olması gerekir

-Tehlike yaratacak çıkıntılar ve açılmadan kaynaklanacak tehlikelerin yaratacağı yaralanmalara karşı konteyner oluşturulmalıdır

-Konteynerin dış cephesinde aşağıdaki durumları gösteren etiketler ve işaretlemeler olmalıdır,

a) canlı hayvan taşıdığı

b) dikkatli elleçleme yapılması gerektiği

c) her zaman this way up etiketi

bulunmalıdır.

-Konteynerdeki bölmeler iri sığırları ayıracak ölçülerde olmalı, hızlı boşaltma mekanizmaları olmalıdır. Hayvanlar zor durumda kaldığında bölmeler kolayca ayrılabilir bir yapıda olmalıdır.

-Bir hayvanın rahat edeceği minimum boşluk olmalıdır.

11. STOKLAMA YOĞUNLUĞU

Hayvanlar bir arada tutulurken uyumluluk olmalıdır yani damızlık cinsiyet ve hamilelik gibi durumlar göz önünde tutulmalıdır. Bu faktörler hayvanlar için normal durumdan daha fazla ve daha geniş yere hayvanların bir arada kalmaları için gerek duyulacak durumlardır.

Toplam çitlerin yüzde biri kadar kısmı, ihtiyaç duyulduğunda hayvanı (hasta veya yaralı) diğerlerinden ayıracak bir ortam yaratmak için kullanılabilecek miktarda olmalıdır.

Hayvanları birbirinden ayırmak gerektiğinde aşağıdaki kurallara uyulmalıdır;

-Hayvanlar ağırlıklarına, sınıflarına ve cinsiyetlerine göre gruplandırılmalıdır

-Saldırgan, kızgın hayvanlar ayrı gruplara ayrılmalıdır

-Her hayvan için yeteri kadar yer olmalıdır. Tablo 1 aşağıda göstermektedir

-Sığırlar bariyerler ile diğer hayvanlardan ayrılmalıdır

Tablo 1 ihracatı yapılacak sığırlar için gerekli olan minimum alanları vermektedir. Hayvanların daha fazla alanda yaşamaları için gerekli olan koşullar; yaş, cinsiyet, doğum, hamilelik, seyahat süresi ve çevre koşulları (örneğin sıcaklık ve nem) dir.

Tablo 1. İhracatı yapılacak her bir sığır için minimum ağıl ölçüleri

Canlı Ağırlık (kg)	Her sığır için ağıl alanı (m ²)
100	0.77
150	0.84
200	0.90
250	1.04
300	1.18
350	1.31
400	1.45
450	1.62
500	1.79
550	1.90
600	2

(Kaynak: Ministry for Primary Industries, 2013:19)

Önemli Not:

1. Bütün hayvanlar yatabilmeli ve yaralanma riski olmadan ayağa kalkabilmelidir.
2. 600 kg üzerindeki hayvanlar için fazladan yer olmalı ve ilave yatacak yere sahip bulunmalıdır.
3. Hayvanlar yerleştirilirken hayvan başına değerlendirme yapılmalıdır.

12. BESLEME

Besleme:

-Yolculuk boyunca ihtiyaç duyulan vücut işlevleri için gerekli olan miktardan az olmamalıdır.

-Toplam yemin %12.5 daha fazla stok yem olmalıdır.

-Diğer kurallarda istenen ve tanımlanan amaçlar içinde uygun olmalıdır.

Görevli kişiler yeterli ve hesaplanan yemin ve hayvan yiyeceklerinin gemiye yüklenmiş olduğundan emin olmalı ve doğru olarak yüklendiğini kontrol etmelidir. Yüklenen yemlerin besleme testleri laboratuvar sertifikaları (ihracatçı tarafından alınan) verileri ile uyumlu olup olmadığına ve metabolizma enerji (ME) değerlerine bakılmalıdır.

Aşağıdaki koşullar sağlandığı zaman daha önceki seferden kalan yemler sığırların tüketimi için uygun ise yem depolarında veya tanklarında kalabilir;

-her 90 günde bir tanklar tamamen boşaltılmalıdır

-tüketime uygun olmayan yemler yeni yemler gelmeden önce, tamamen boşaltılmalıdır

-tankların boşalması ile ilgili doğru kayıtlar tutulmalıdır ve sorgulama için ve inceleme için uygun olmalıdır.

Besleme yönetimi, tüm sığırların her bir ağıldaki besleme sürelerinde yemlere ulaşabildiğine ve kendini besleyebildiğinden emin olmalıdır.

Besleme hayvandaki sindirim bozuklukları, şişkinlik vb dengesizlikleri ortadan kaldıracak veya yol açmayacak şekilde olmalıdır. Deneli beslemede dene kompozisyonuna özel dikkat edilmelidir (Livestock Transport, 2011:33).

13. SULAMA

Seyahat boyunca temiz, lezzetli ve güvenilir su yeterli miktarda tüm hayvanlar için her zaman sağlanmalıdır.

Yeterli sulama yapılabilmesi için gemide yeterli su depolama ve kapasitesi bulunmalıdır.

Tablo 2’de ifade edilen miktarların %10 fazlası miktarda su gemide bulunmalıdır.

Geminin taze su üretme ekipmanının yeterli miktarda ve işleyişi aşağıdaki gibi olmalıdır:

-taze su üretme faaliyetleri merkezi gözlem panellerine bağlantılı bir alarm sistemine sahip olmalıdır, arıza durumunda işleyen ve haber veren bir sistem olmalıdır

-yolculuk boyunca suyun kalitesini test edebilme düzeneğinin olması gerekir

-test değişik şekillerde yapılabilir elle kontrol dudakla kontrol tadının kontrolü tuz kontrolü yapan mekanizmalar olmalıdır

-test şekli değerlerin inişlerini çıkışlarını test edebilmelidir

-testlerin ve sonuçların dökümantasyonu yapılmalıdır

Tablo 2. Sıgır Ağırlığına Göre Günlük Minimum Sulama Gerekliği

Canlı Ağırlık (kg)	Günlük Litre (Hayvan başına)
Up to 200	20
200-300	25
300-400	30
Above 400	35

(Kaynak: Ministry for Primary Industries, 2013:21)

14. ZEMİN VE YATMA MALZEMELERİ

Hayvanlara uygun zemin ve yatacak yerlerin sağlanması önerilir, bunun için zeminin kaygan olmaması kuru olması ve ıslak zemin içinde hayvanın kalmaması sağlanmalıdır. Zemin ve yatacak materyalleri sık sık değiştirilmeli taze yatacak malzemeleri getirilmeli ve yer sürekli tazelenmelidir.

15. YÜKLEME DÜZENLEMELERİ VE TESİSLER

Hayvanların yaralanmadan ve strese girmeden yüklenecek şekilde hareket edilmesi amaç edinilmelidir.

Yükleme düzenlemeleri aşağıdaki uygulamaları yerine getirmelidir:

-liman tesisleri ışıklandırma, yatacak, barınacak, yerlere sahip olmalı ve tesisler hayvanların ihtiyaçlarını karşılamalıdır

-beklenmedik olayları içeren planlar, yükleme esnasında ortaya çıkacak problemlerin çözümünü sağlamalıdır

Yükleme ve boşaltma tesisleri hayvanların kalmaları ve güvenli şekilde nakliyelerini sürdürecektir biçimde tasarlanmalı ve yapılandırılmalıdır. Bu konuda en azından aşağıdakiler güçlü olarak tavsiye edilmektedir:

-hayvanların kaçmasını engellemek için yan bariyerler yeteri kadar yüksek ve uzunlukta olmalıdır

-hayvanların yürüyüş yolları hayvanların kaymalarını engellemeyecek ve yürüyüşlerini güçleştirmeyecek şekilde çıkıntılar yapılarak oluşturulmalıdır

-gemiye yükleme giriş noktasında uygun düzenlemeler yapılmalıdır

-yükleme noktalarında hayvanın aşamayacağı herhangi bir çıkıntı olmamalıdır

Hayvanların yükleme ve boşaltma tesisleri gemi ile yükleme araçları arasında yükleme ve boşaltma esnasında ortaya çıkacak açıkları engelleyecek şekilde organize edilmelidir.

Med-Cezir yükleme rampalarını etkileyeceği için, yükleme ve boşaltma planlanırken limanda dikkate alınmalıdır. Hayvanlar boşaltılırken rıhtım yüzeyi aracın seviyesi ile aynı olmalıdır.

Hayvanlar konteynerler içinde kreynler ile boşaltılıyor ise konteynerler, modife edilmiş taşıma kapları, sağlam ve dayanıklı olmalıdır güçlü taşıma kapları kullanılmalıdır. Kreyn operatörleri mutlaka uyarılmalı ve konteynerlerin canlı hayvan konteynerleri olduğu konusunda bilgilendirilmelidir, operatör hayvanlara zarar verecek, onları strese sokacak şekilde hızlı ve keskin boşaltmalardan kaçınmalıdır (Meat and livestock, 2012:1).

16. YÜKLEME VE BOŞALTMA SÜRESİNCE HAYVANLARIN ÇOBANI

Hayvanlar hareket ettirilirken onları en az şekilde zorlayan güç uygulanmalıdır.

Hayvanların bakıcısı hayvanların davranışları hakkında bilgiye sahip olduğu için, hayvanların yükleme ve boşaltılmasında ihtiyaç duyulan hareketlerde elleçleme miktarını en aza indirebilirler.

Hayvanları yüklerken ve boşaltırken, sürü alanı hayvanların görüş kapasiteleri onların sosyal davranışları ve hareketlendirmeye karşı muhtemel tepkileri hayvanların stresinin azaltmasına yardımcı olabilir (Vicroad, 2013:8).

Hayvanlar yüklemeye hazır olduğunda büyüklük, cinsiyet, yaş ve boynuzlu olup olmadığına göre veya başka kriterlere göre ayrılıp hayvanların o şekilde yüklenmesi tavsiye edilir.

Eğer hayvan dört beş teşebbüsten sonra hareket etmez ise elektrik şoku kullanılırsa elektrik şokunun bir saniyeden daha fazla süre için uygulanmaması tavsiye edilmektedir. Elektrik şoku kesinlikle kafaya ve genital bölgelere uygulanmaz.

17. GEMİ KAPTANLARI İÇİN UYGULAMA PROSEDÜRLERİ

Gemi hareketinden önce canlı hayvan ihracatçısının, gemi kaptanına veya temsilcisine açık net bir şekilde yazılı olarak aşağıdaki

bilgileri kapsayan talimatları iletmesi gerekir;

-hayvan yeminin miktarı ve türü, seyahat süresince hangi sıklıklarla hayvan kategorilerine göre besleme yapılacağı bildirilmelidir

-ağıkların temizlenmesi gereklilikleri belirtilmelidir

-acil durumlarda veya gerektiğinde ihracatçı ile irtibat telefonları 7 gün 24 saat ulaşılabilecek telefon bağlantıları verilmelidir

-seyahat boyunca ve seyahatin tamamlanmasında rapor prosedürleri belirtilmelidir

18. Seyahat Boyunca Hayvanların Yönetimi

Seyahat boyunca hayvanların konforları ve sağlıkları korunmalıdır.

18.1. Veteriner Temini

Seyahat öncesi hayvanlara veterinerin eşlik etmesi gerekip gerekmediği ihracatçı ile bakanlık yetkilileri arasında tartışılır. Önerilen ihracat koşullarında hayvanlar başarılı bir yolculuğu iyi koşullarda sağlayacaklardır bakanlık yetkilileri böyle bir durumda veterineri önermezler. Bununla beraber, çobanın hayvanların başında gitmesi ve veterineri istediği her zaman ulaşmasının sağlandığı durum önerilmektedir (Australian Standards, 2011:15).

18.2 Çoban Sayısı

Her 1500 hayvan için bir çoban önerilmektedir. Eğer veteriner yolculuğa eşlik ediyorsa çoban olarak sayılabilir.

18.3 Hayvanların Gözlemi

Hayvanların bir günde en az dört kez gözlenmesi önerilmektedir. Hava koşullarına göre nem, sıcaklık artışı azalışı gibi durumlarda gözleme sayısı artırılmalıdır. Hayvanlarda stres gözleniyor ise uygun gözlem saatleri ve sayıları ayarlanmalıdır.

19. VETERİNER EKİPMANLARI

Taşınan hayvan sayısına göre gemi veteriner araç gereçleri ve ekipmanlarına sahip olmalı hareket öncesi ekipmanlar gemiye yüklenmelidir.

Yetkili bir görevli, bu malzemeleri sağlamalı gemide uygun depolama ile birlikte denetime açık hale getirmelidir.

20. İNSANCIL BİR ŞEKİLDE HAYVANLARIN YOK EDİLMESİ

Gerekli olduğu durumda hayvanlar hızlı acilen insancıl bir şekilde ötenazi yapılmalıdır.

En az iki tane yetkili tarafından onaylanmış ötenazi aracı çok iyi çalışır vaziyette gemide olmalıdır ve araç incelemede sergilenmelidir. Çobanın bu araçları iyi, etkin bir şekilde kullandığını inceleme esnasında bakanlık yetkililerine göstermesi gerekir.

Gerekli olduğu durumda ötenazi en kısa zamanda acı vermeyecek bir şekilde insancıl olarak veteriner veya çoban tarafından uygulanmalıdır. Kabul edilen metotlar aşağıdadır;

- kafatasına etkili olacak güçlü bir ateşli silahla kafaya ateş edilerek acilen boğaz veya boyun kesilmelidir. Silah üretici firma tarafından hayvan büyüklüğüne göre uygun olup olmadığı onayı alınarak uygulanmalıdır.
- 22 kalibre magnum mermi kullanılarak 5cm veya 25cm kafaya uygulanmalıdır
- öldürücü dozda anestezi veteriner tarafından uygulanmalıdır

21. ÖLÜ HAYVANIN ORTADAN KALDIRILMASI

Yüklemeden önce ölen ya da limana geldiğinde ölen hayvan limandan yerel sağlık ve çevre koşulları gereğince uzaklaştırılmalıdır. Ölüm neticesi otoriteye haber verilmelidir.

Veterinerin veya çobanın onayı olmadıkça hiçbir hayvan ölüsü yok edilmemelidir.

Hayvanın denizde ölümü durumunda, kadavra yok edilmeden önce hayvanın kulak küpesi mutlaka alınmalıdır.

Kadavra hiçbir ülke kıyılarında 12 milden önce denize atılmamalıdır. Kadavra 12 ila 100 mil mesafeler arasında denize atılmalıdır, denize atılma hayvanın yarılarak baştan aşağı veya küçük parçalar halinde olmalıdır.

22. YOLCULUĞUN RAPORLAMASI

Zamanında ve doğru olarak yolculuk boyunca rapor tutmak, daha sonra yapılacak hayvan ihracatını daha iyi yapabilmek ve geliştirebilmek için denizyolunda raporlamak çok önemlidir.

Yolculuk raporu veteriner veya çoban tarafından raporlanır, ihracatçı tarafından tamamlanır ve imzalanır. Raporun ilgili bakanlığa 20 gün içinde, yolculuk tamamlandıktan sonra, ihracatçı tarafından verilmesi ihracatçının sorumluluğudur. İlgili bakanlık raporu almadan ihracatçının yeni ihracat izinlerini vermeyecektir.

23. DİKKATE DEĞER OLAYLAR

Aşağıdaki olaylar dikkate değer olaylardır fakat olaylar bunlarla sınırlandırılmaz;

- gemide ölüm oranı %0.5 değerine eşit veya daha büyükse
- varış limanında alıcının hayvanları almaması
- hayvanların tesliminde salgın hastalık teşhisi şüphesi
- geminin yüze bilirlilik problemleri
- gemi arızası ve limana geri dönme isteği
- korsan veya terörizm olayları

İhracatçının ilgili bakanlığı olaylar olduktan sonra 24 saat içinde olayın çözümü ile birlikte haberdar etmesi gerekir.

24.SONUÇ

Yurtiçinde ve yurtdışında canlı hayvan sevkiyatı her geçen gün artmaktadır. Denizyolu ile taşınmanın maliyetinin düşük olması nedeniyle ve deniz ulaşımı dışında başka alternatif ulaşım imkanının olmadığı ülkelere gemilerle canlı hayvan nakledilmektedir. Diğer taraftan karayolu ve demiryolu ile de canlı hayvan nakliyesi giderek büyümektedir. Sadece tek bir taşıma moduna göre oluşturulan canlı hayvan taşıma kuralları olsa da taşıma kuralları diğer modlara örnek olabilmektedir. Bu açıdan denizyolları ile nakliyyede Avustralya'nın oluşturduğu taşıma kuralları Türkiye'de canlı hayvan taşımacılığı için değerlendirilmeli ve geliştirilmelidir.

Türkiye'nin canlı hayvan üretim potansiyelinin son yıllarda artması ve özellikle Doğu Anadolu'da yetiştirilen canlı hayvanların Türkiye'nin bütün bölgelerine dağıtılması nakledilmesi konusundaki gelişmeler canlı hayvan yetiştiriciliğini artırırken, üreticinin yeni pazarlara açılmasını kolaylaştıracaktır. Canlı hayvan taşımacılığında, yurtdışı taşımacılığın ise daha hızlı büyüyeceği tahmin edilmektedir. Özellikle Ortadoğu ülkelerine yapılan canlı

hayvan ihracatı artarken, nakliye daha sağlıklı bir şekilde yerine getirilebilecektir. Deniz, kara, demiryolu ve havayolu ile yapılacak canlı hayvan taşımacılığında filo kurulması bölge ülkeleri açısından da bir kazanç olacaktır. Türkiye canlı hayvan taşımacılığında örnek bir ülke ve çözüm ülkesi olurken hayvan taşımacılığı yeni yan sanayilerin ortaya çıkmasına katkı sağlayacaktır.

Australian Animal Welfare Standards and Guidelines, Land Transport of Livestock, Edition One, December 2008, Australian Government, Department of Agriculture, Fisheries and Forestry.

Australian Animal Welfare Standards and Guidelines, Land Transport of

KAYNAKÇA

- Livestock**, Edition One, Version 1.1, 21 September 2012, Australian Government, Department of Agriculture, Fisheries and Forestry.
- Australian Code of Practice FOR THE SELLING OF LIVESTOCK** (Including Guidelines for Structural Requirements) 23rd November 2007
- Australian Government, Department of Transport and Regional Services**, Bureau of Transport and Regional Services, Working Paper 60 “An Overview of The Australian Road Freight Transport Industry” 2003
- Australian Livestock Transporters Association, Stock Preparation Pre-Transport, A Guide to Best Practice**
- Australian Standards for the Export of Livestock (Version 2.3), 2011 and Australian Position Statement on the Export of Livestock**, prepared by: Australian Government, Department of Agriculture, Fisheries and Forestry.
- CFIA Livestock Emergency Transport Line 1-877-814-2342
- Code of Practice for the Transportation of Cattle in Western Australia, Cattle Transportation**, Published by Department of Local Government and Regional Development Western Australia, March, 2003.
- GlobalG.A.P General Regulations** Second Draft version 5, Livestock Rules, Public Consultation From: 16 March 2015 to 5 April 2015.
- Greger M., “The Long Haul: Risks Associated with Livestock Transport”, **Biosecurity and Bioterrorism**, Volume 5 number 4 2007.
- Land Transport of Horses, Standards and Guidelines**, Livestock Transport Version 1.1, 26 September 2011.
- Livestock Transport**, Vicroads, August 2013.
- Meat and Livestock Australia**, printed April 2012.
- Ministry for Primary Industries**, Guidance Material For the Transport of Cattle by Sea, version 1 26 June 2013, Australia.
- QantasFreight, Transportation of live animals within Australia.
- Thornber P, “Australian Standards for the Export of Livestock, Transport of Livestock within Australia,” Report by Senate Select Committee on Animal Welfare”, August 1991.
- Zhou M, Higgins A., “Operational Modelling of Livestock Logistics for Simulation based Case Studies”, 22nd **National Conference of the Australian Society for Operations Research**, Adelaide, Australia, 1-6 December 2013.

EKLER

Tablo 1: Tavsiye Edilen Günlük Enerji İhtiyacı

Canlı Ağırlık (kg)		Canlı Ağırlık Kazanımı (kg/gün)		
		0	0.25	0.5
100	ME	19	24	32
200	ME	30	38	49
300	ME	40	50	64
400	ME	48	61	77
500	ME	57	70	89

Metabolizma enerjisi (ME) megajule enerji (MJ) olarak ifade edilmektedir.

(Kaynak: Ministry for Primary Industries, 2013:33)

Önemli notlar:

1. Tablo orta büyüklükte olgunlaşmış düveler buzağılar için düzenlenmiştir. Erkek hayvanlarda enerji değerleri %15 artar. Ham protein toplam oranın %10 kadarı kuru yemlerden (DM) oluşmalıdır. Genç hayvanlarda oran %12 olmalıdır.

2. Çeşitli yemelerin ortalama metabolizma enerjisi değerleri aşağıdadır:

- Yonca balyası = 9 MJ/kg DM
- Çayır balyası = 8 MJ/kg DM
- Yulaf balyası = 7 MJ/kg DM
- Buğday samanı = 6.1 MJ/kg DM
- Darı = 12.4 MJ/kg DM
- Konsantre sığır yemi = 10 MJ/kg DM

Aşağıdaki tabloda farklı ağırlıktaki canlı hayvanların büyüme ve beslenmeleri için alması gerekli ortalama DM (kuru yemleri) göstermektedir. Gemi güvertesi yemleri öncelikle DM alımları üzerine oluşturulmalıdır.

Tablo 2: Kilogram Başına Günlük Ortalama Gerekli Kuru Yem (DM)

Canlı ağırlık (kg)	Canlı ağırlık kazanımı kg/day		
	0	0.25	0.5
	Kilogram DM istenen/Gün		
100	1.9	2.4	3.2
200	3.0	3.8	4.9
300	4.0	5.0	6.4
400	4.8	6.1	7.7
500	5.7	7.0	8.9

(Kaynak: Ministry for Primary Industries, 2013:32)

Tablo 3: Sığır İçin Gerekli Alan

Ortalama Canlı Ağırlık (kg)	Minimum Zemin Alanı (m2/Kafa)	12.5m x 2.4m güvertede kafa sayısı
100	0.31	97
150	0.42	71
200	0.53	56
250	0.77	38
300	0.86	34
350	0.98	30
400	1.05	28
450	1.13	26
500	1.23	24
550	1.34	22
600	1.47	20
650	1.63	18

(Kaynak: Ministry for Primary Industries, 2013:30)

Tablo 4: Koyun İçin Gerekli Alan

Ortalama canlı ağırlık, 25mm yün uzunluğu ve boynuzsuz temelinde dayanmaktadır.

Ortalama Canlı Ağırlık (kg)	Minimum Zemin Alanı (m2/Kafa)	12.5m x 2.4m güvertede kafa sayısı
20	0.17	176
30	0.19	157
40	0.22	136
50	0.25	120
60	0.29	103

(Kaynak: Ministry for Primary Industries, 2013:31)

Tablo 5: Keçiler İçin Gerekli Alan

Ortalama Canlı Ağırlık (kg)	Minimum Zemin Alanı (m2/Kafa)	12.5m x 2.4m güvertede kafa sayısı
20	0.15	200
30	0.17	176
40	0.22	136
50	0.25	120
60	0.28	107

(Kaynak: Ministry for Primary Industries, 2013:31)

Gemide Bulunması Gereken Veteriner Aletleri ve İlaçları

Hayvanları kontrol altına almak için gerekli aletler

- Ayarlanabilir kafa kapağı (Her gemide bir tane)
- İp yular (Her gemide bir tane)
- Burun halkası pensesi (Her gemide bir tane)

İlaçlar ve ekipmanlar (1000 sığır başına)

- Enjekte edilebilen antibiyotikler

- 30 doz penesilin (kısa etkili)
- 30 doz oxytetracycline (uzun etkili) veya muadili
- Solunum rahatsızlığı tedavileri için uygun antibiyotikler
- 30 doz
- Anti-enflamatuar ilaçlar
- 30 doz dexadreson veya muadili
- 30 doz flunixin veya muadili
- Günlük yaralanmalar için yeterli tedavi ilaçları
- Bir kutu 20 tüp etkili pembe göz tedavi sistemi
- Yatıştırıcı 10 doz Xylazine
- Termometre 3 tane
- İğneler (18 G 1½") veya muadili (100'lük bir kutu)
- Deri altı şırıngaları (40 x 20 ml, 10 x 5 ml)
- Otopsi malzemeleri-2 tane otopsi bıçağı ve bileme taşı
- Uzaktan tetiklenebilen şırınga makinesi- 1 şırınga her 1000 hayvan için 10 yeden iğneler
- Bayıltıcı silah- 2 tane 1000 hayvan için 40 kartuş
- Meme iltihabı tedavisi ve hamile hayvanlar için doğum malzemeleri